

Bryssel 22.11.2018
COM(2018) 772 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA
SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE**

Sisämarkkinat muuttuvassa maailmassa

Ainutkertainen voimavara, joka edellyttää uutta poliittista sitoutumista

Sisämarkkinat ovat yksi Euroopan yhdentymisen hienoimpia saavutuksia. Niiden ansiosta Euroopasta on tullut yksi maailman houkuttelevimmista asuin- ja liiketoimintapaikoista. Viimeksi kuluneiden 25 vuoden aikana sisämarkkinoilla on ollut keskeinen rooli Euroopan unionin kansalaisten hyvinvoinnin ja vaurauden lisäämisessä. Niiden myötä yrityksillä on pääsy laajoihin ja kilpailulle avoimiin markkinoihin, ja ne poistavat esteet, jotka haittaavat yritysten kasvua ja pyrkimyksiä innovoida ja laajentaa toimintaansa. Näin ne ovat lisänneet toimialojen kilpailukykyä. Sisämarkkinat ovat monipuoliset, minkä ansiosta ne ovat parantaneet Euroopan talouden ja talous- ja rahaliiton häiriönsietokykyä.¹ Laajuutensa ansiosta sisämarkkinat ovat parantaneet Euroopan unionin asemaa ja vaikutusvaltaa maailmassa. Sisämarkkinoiden edut eivät rajoitu pelkästään vapaakauppa-alueeseen ja tulliliittoon, vaan etuja ovat myös tuotteiden, henkilöiden, palvelujen ja pääoman vapaa liikkuvuus. Nämä neljä vapautta tekevät kaupasta ja taloudellisesta toiminnasta kitkatonta ja muodostavat sisämarkkinoiden ytimen. Komissio arvioi, että sisämarkkinoiden taloudellinen hyöty on noin 8,5 prosenttia suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen.

Vaikka sisämarkkinat ovat saaneet aikaan paljon, ne edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa ylläpitämis- ja parantamistyötä. Jotta sisämarkkinat tuottaisivat jatkossakin kasvua ja mahdollisuuksia kansalaisille ja yrityksille, niiden on edelleen mukauduttava uusiin tilanteisiin ja haasteisiin. Näkemykset prioriteeteista eroavat yhä enemmän, ja mahdollisista eduista on keskenään kilpailevia näkemyksiä. Globalisaatio ja uusi teknologia tuovat mukanaan valtavia mahdollisuuksia, mutta herättävät myös keskeisiä kysymyksiä siitä, pitääkö turvautua sääntelyyn, ja koska, mitä ja miten säännellään. Yhteisten sääntöjen noudattamisen epä johdonmukainen tai heikko valvonta on edelleen haaste, ja jatkuvaa työtä tarvitaan sen varmistamiseksi, että nämä säännöt ovat tarkoituksenmukaisia nopeasti muuttuvassa ympäristössä.

Kenties vaikein kysymys on, että mitä pidemmälle yhdentymisen etenee, sitä poliittisesti haastavampia ovat kaikki lisäponnistelut, sillä niihin liittyy yhä herkempiä taloudellisia ja sosiaalisia kysymyksiä. On esimerkiksi osoittautumassa vaikeaksi laajentaa yhdentymistä palveluihin, mikä edistäisi tuottavuutta ja kasvua merkittävästi, ja verotukseen, jota koskevien sääntöjen erot ovat monien yritysten mielestä suuri este sisämarkkinoilla. Sama koskee sisämarkkinoiden sosiaalista ulottuvuutta, jossa edistyminen on välttämätöntä, jotta kaikki kansalaiset voisivat hyötyä yhdentymisestä täysin.

Näiden haasteiden tuloksena yhdentymisen syventäminen edellyttää tänä päivänä enemmän poliittista rohkeutta ja päättäväisyyttä kuin 25 vuotta sitten ja enemmän työtä kuin koskaan puheiden ja konkreettisten toimien välisen kuilun kaventamiseksi. Olemme liian usein tilanteessa, jossa korkeimmalla tasolla vaikuttaa vallitsevan yhteisymmärrys tarpeesta syventää sisämarkkinoita, mutta tämän toteuttamiseksi ei löydy poliittista tahtoa toteuttaa komission ehdottamia konkreettisia toimenpiteitä, joilla olisi tällainen vaikutus, tai ottaa kansalliseen lainsäädäntöön ja toteuttaa toimenpiteitä, joista on jo sovittu. Jopa silloin, kun jäsenvaltiot ilmaisevat tukensa markkinoiden yhdentymiselle tai yhdenmukaistamiselle, ne usein ajavat omaa kansallista lähestymistapaansa perustaksi eurooppalaisille säännöille, mikä voi johtaa poliittisiin jännitteisiin. Tämä puolestaan johtaa siihen, että komissiota kehoitetaan toistuvasti esittämään uusia ajatuksia, mutta tahtoa niiden käytännön toteuttamiseen ei välttämättä ole. Tarvitsemme tämän vuoksi avointa keskustelua näistä asioista ja Euroopan johtajilta uutta sitoutumista sisämarkkinoiden kaikkiin ulottuvuuksiin.

¹ Mario Draghin 19. syyskuuta 2018 Berliinissä pitämä puhe talous- ja rahaliiton historiasta ja nykytilasta <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

Komissio on esittänyt viime vuosien aikana sisämarkkinastrategian, päämarkkinaunionin ja digitaalisten sisämarkkinoiden strategian myötä kunnianhimoisen ja tasapainoisen toimenpidekokonaisuuden sisämarkkinoiden syventämiseksi ja niiden oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi. Nämä ehdotukset muodostavat yhdessä oikeudellisen kehyksen tulevaisuuteen suuntautuville sisämarkkinoille. Monia ehdotuksia on jo hyväksytty, mutta Euroopan parlamentin ja neuvoston on vielä päästävä yhteisymmärrykseen 44:stä näihin strategioihin sisältyvästä ehdotuksesta, kun niitä on yhteensä 67 (ks. liite I). Komissio on myös tehnyt kiertotalouden, energian, liikenteen ja ilmastopolitiikan aloilla tärkeitä ja ennakoivia ehdotuksia, joilla syvennetään sisämarkkinoita ja edistetään kestävästä kehitystä. Jotta varmistetaan, että sisämarkkinat ovat jatkossakin oikeudenmukaiset, komissio on ehdottanut suoja-toimia työllisyyden, verotuksen ja yritysoikeuden aloilla.

Eurooppa-neuvosto kehotti maaliskuussa 2018 komissiota esittämään tilannekatsauksen sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta olennaisen voimassaolevan lainsäädännön täytäntöönpanosta, soveltamisesta ja noudattamisen valvonnasta sekä arvion täysin toimivien sisämarkkinoiden tarjoamista mahdollisuuksista ja niiden tiellä vielä olevista esteistä. Tämä tiedonanto on ensimmäinen vastaus tähän Eurooppa-neuvoston kehoitukseen. Se annetaan vuotuisen kasvuselvityksen ja Euroopan investio-ohjelmaa koskevan tilannekatsauksen² yhteydessä. Siinä esitetään sisämarkkinoiden nykytilanne ja tuodaan esiin edut kansalaisten, kuluttajien ja yritysten kannalta. Siinä korostetaan kiireellistä tarvetta sopia esitetyistä ehdotuksista ennen tämän lainsäädäntösyklin päättymistä. Lisäksi tiedonannossa tuodaan esiin tarve tehostaa sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanoa, soveltamista ja valvontaa. Siinä arvioidaan pääasiallisia esteitä, joihin on puututtava, jotta sisämarkkinat toimisivat edelleen tehokkaasti ja unioni voisi käyttää hyväksi tilaisuuden luoda tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottavat sisämarkkinat, joiden avulla lopulta varmistetaan unionin kasvu ja sen kansalaisten ja yritysten hyvinvointi sekä muokataan globaalia agenda.

1. Vaikutusmahdollisuuksien antaminen ja suoje-lu

Sisämarkkinat ovat unionin kilpailukyvyyn ja asukkaiden hyvinvoinnin vahva moottori. Niillä on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä, sillä ne luovat yli 512 miljoonalle eurooppalaiselle yhteisen elintilan, joka perustuu yhteisiin sääntöihin. Keväällä 2018 toteutetun Eurobarometri-selvityksen mukaan 82 prosenttia unionin kansalaisista kannattaa vapautta asua, tehdä työtä, opiskella ja harjoittaa liiketoimintaa muissa jäsenvaltioissa. Sillä on suurin kannatus kaikista unionin politiikoista.³ Lisäksi sisämarkkinoiden ulkoinen ulottuvuus luo taloudellista ja sosiaalista hyötyä, sillä se tuo unionille ainutkertaista painoarvoa kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa ja houkuttaa ulkomaisia investointeja ja lahjakkuuksia. Tämä on entistä tärkeämpää, kun otetaan huomioon, että unionin kilpailijoiden taloudet maailman mittakaavassa ovat maanosan kokoisia.

1.1 Lisää mahdollisuuksia ja etuja kansalaisille

1.1.1 Laajempi valinnanvara, edullisemmat hinnat ja parempi kuluttajansuoja

Esteiden poistaminen tuotteiden ja palvelujen vapaalta liikkuvuudelta – myös tiedolta – on tuonut mukanaan kuluttajille ja yrityksille merkittävää taloudellista hyötyä. Kuluttajilla on laajemmat valikoimat, tuotteet ovat laadukkaampia ja palvelut edullisempia. Häiriintymätön kilpailu innostaa yrityksiä innovoimaan ja parantamaan tuotteitaan ja palveluitaan.⁴ Hyviä esimerkkejä suorista eduista ovat telepalvelujen hinnan aleneminen 35 prosenttia viime

² COM(2018) 770 ja COM(2018) 771.

³ Eurobarometri 89, kevät 2018.

⁴ SWD(2018) 198.

vuosikymmenen aikana⁵, verkkovierailumaksujen poistaminen ja lentoliikenteen kustannusten väheneminen.

Sisämarkkinoiden ansiosta kansalaiset voivat suorittaa maksuja euroalueella paljon aiempaa halvemmalla ja nopeammin. Euron ja yhtenäisen euromaksualueen (SEPA) käyttöönotto sekä unionin lainsäädännön⁶ voimaantulo ovat lähentäneet rajat ylittäviä maksuja euroalueella kotimaassa suoritettaviin maksuihin siten, että ne ovat keskimäärin 85 prosenttia aiempaa halvempia. Sisämarkkinoilla kansalaiset, jotka työskentelevät tai opiskelevat toisessa jäsenvaltiossa, voivat käyttää kotimaansa tiliä palkkatilinä tai laskujen maksuun asuinmaassaan.

Jotta sisämarkkinat voivat toimia tehokkaasti, kuluttajien on voitava luottaa tuotteisiin, joita he haluavat ostaa, olivatpa kyseessä tavarat tai palvelut, verkko-ostokset tai muut ostot omassa maassa tai toisessa jäsenvaltiossa. Luottamus taataan unionin yhteisillä kuluttajansuojasäännöillä. Näillä säännöillä luodaan jo nyt yhteiset suojaa koskevat säännöt esimerkiksi tuote- ja elintarviketurvallisuuden, ympäristön, matkustajan oikeuksien, yksityisyyden suojan ja tietosuojan sekä eläinten hyvinvoinnin aloilla.

Elintarviketietoja koskevat yhdenmukaistetut unionin säännöt ovat parantaneet kuluttajansuojaa ja tarjonneet elintarvikealan yrityksille oikeusvarmuutta. Tämä lisää elintarvikkeiden vapaata liikkuvuutta ja saatavuutta sisämarkkinoilla. Esimerkiksi valmispakattuihin elintarvikkeisiin ja ravintola-annoksiin on lain nojalla merkittävä selvästi mahdolliset allergeenit ja selkeät tiedot ravintosisällöstä. Näin suojataan kuluttajien terveyttä ja annetaan heille mahdollisuus tehdä valintoja tiedon perusteella.

1.1.2 Vapaa liikkuvuus unionin alueella

Toisessa jäsenvaltiossa asuu tai työskentelee 17 miljoonaa unionin kansalaista, joista 9,5 miljoonaa kuuluu työvoimaan. Noin 2 miljoonaa unionin kansalaista ylittää rajan päivittäin, sillä he työskentelevät tai opiskelevat toisessa jäsenvaltiossa, vaikka asuvat toisessa.⁷ Unionin sisäinen ihmisten liikkuvuus⁸ on lisääntynyt merkittävästi viime vuosikymmenen aikana (ks. kaavio jäljempänä). Lisäksi Erasmus-ohjelman perustamisen jälkeen yli 9 miljoonaa kansalaista on voinut opiskella, oppia ammattitaitoja tai olla harjoittelussa toisessa maassa.⁹ Kehitys näillä aloilla on ollut vaikuttavaa, mutta luvut ovat silti edelleen pieniä maanosassa, jossa on yli 512 miljoonaa asukasta. Niihin vaikuttavat erityistekijät, esimerkiksi kieli ja sosiaalijärjestelmien erot, joista on vaikea päästä yli ja jotka merkitsevät sitä, että työvoiman liikkuvuus tulee todennäköisesti olemaan unionissa aina vähäisempää kuin muilla yhdenmetyillä markkinoilla.

⁵ Digitaalitalouden ja -yhteiskunnan indeksi (DESI) 2018, SWD (2018) 198; viitejakso 2006–2015.

⁶ Asetus (EY) N:o 924/2009.

⁷ COM(2017) 534 final.

⁸ Unionin sisäinen ihmisten liikkuvuus tarkoittaa niiden kaikenikäisten Euroopan unionin kansalaisten kokonaismäärää, jotka asuvat toisessa jäsenvaltiossa. Näitä ovat esimerkiksi eläkeläiset, opiskelijat ja työntekijät.

⁹ Lukuun sisältyy 4,4 miljoonaa korkeakouluopiskelijaa, 1,4 miljoonaa nuorisovaihtoon osallistujaa, 1,3 miljoonaa ammattiopiskelijaa ja harjoittelijaa, 1,8 miljoonaa työntekijää, 100 000 vapaaehtoistyön tekijää ja 100 000 Erasmus Mundus -ohjelman osallistujaa.

Toisessa jäsenvaltiossa asuvat unionin kansalaiset

Lähde: Eurostat, omat laskelmat

Sisämarkkinat ovat poistaneet työvoiman liikkuvuudelta syrjiviä, epäoikeutettuja tai suhteettomia esteitä, ja niiden myötä on otettu käyttöön oman maan ja unionin työntekijöiden tasavertaisen kohtelun periaate. Näin ne ovat avanneet uusia mahdollisuuksia unionin kansalaisille, jotka haluavat tehdä työtä toisessa jäsenvaltiossa. Työvoiman liikkuvuudesta hyötyvät myös ne talouden alat, joilla kärsitään työvoimapulasta. Talous- ja finanssikriisin aikana Euroopan työntekijät saattoivat löytää sisämarkkinoilta työtä niistä unionin maista, joissa kriisi ei vaikuttanut yhtä paljon.

Unionin kansalainen teki työtä 4 vuotta Saksassa ja 32 vuotta Portugalissa. Saksassa kansalaisen on työskenneltävä vähintään viisi vuotta ollakseen oikeutettu eläkkeeseen, joten tavallisissa olosuhteissa hän ei olisi ollut oikeutettu eläkkeeseen Saksan kansallisesta järjestelmästä. Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien unionin sääntöjen ansiosta Saksan eläkeviranomaisen on kuitenkin otettava huomioon vuodet, jotka kansalainen on työskennellyt Portugalissa, ja maksettava se osuus hänen eläkkeestään, joka vastaa neljää Saksassa vietettyä vuotta.

On kuitenkin tärkeää myös huomata, etteivät sisämarkkinoiden myönteisimmät vaikutukset ole levinneet tasaisesti eikä kaikilla kansalaisilla ole mahdollisuutta hyötyä niiden suomista vapauksista. On selkeästi tarpeen vastata kansalaisten tarpeisiin alueilla, joilla työttömyysaste on korkea tai joilla on meneillään rakenteellisia muutoksia. Työvoiman liikkuvuuden lisääntyminen tai markkinoiden syvempi yhdentyminen voi johtaa ongelmiin tulojen ja työllisyysturvan suhteen. Komissio on toteuttanut tämän vuoksi toimenpiteitä, joiden avulla työvoima selviää paremmin muutoksista työmarkkinoilla esimerkiksi ammatillisen tai muun uudelleen koulutuksen avulla, ja ottanut käyttöön vahvat työmarkkinanormit. Hiljattain toteutettu lähetettyjä työntekijöitä koskevan lainsäädännön tarkistus vahvistaa suojaa. Erityisesti sen myötä otetaan käyttöön ”sama palkka samasta työstä samassa paikassa” -periaate. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari¹⁰ kuvastaa yhteisymmärrystä Euroopan sosiaalisista normeista. Sen puitteissa vahvistetaan agenda kansalaisten ja työntekijöiden uusien ja aiempaa tehokkaampien oikeuksien aikaan saamiseksi ja puututaan lisääntyviin sosiaaliin ja väestönkasvuun liittyviin haasteisiin ja työelämän muutoksiin. Myös unionin koheesiopolitiikalla on tärkeä rooli autettaessa kansalaisia ja alueita selviytymään sisämarkkinoiden tuottamien etujen epätasaisesta jakautumisesta.

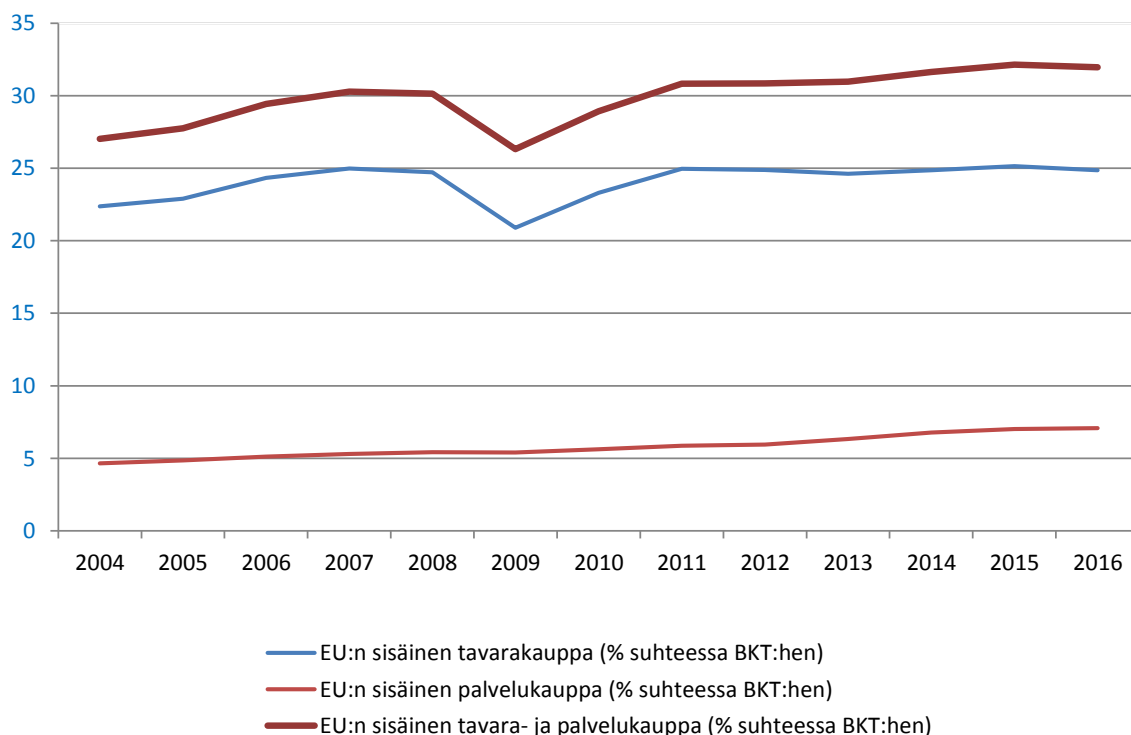
¹⁰ COM(2017) 250.

Komissio antoi kesäkuussa 2016 Euroopan uuden osaamisohjelman, jolla varmistetaan, että kansalaisilla eri puolilla Eurooppaa on oikea koulutus, osaaminen ja tuki muuttuvia työmarkkinoita varten. Komissio käynnisti sen osana myös alakohtaista osaamisyhteistyötä koskevan suunnitelman, jolla vastataan lyhyen ja keskipitkän aikavälin osaamistarpeisiin useilla talouden aloilla.

1.2 Edut yritysten kannalta

Kansallisten sääntöjen yhdenmukaistamisen ansiosta sisämarkkinoilla sovelletaan yhteisiä normeja kaikissa jäsenvaltioissa, ei enää 28:aa erilaista normistoa. Tämän ja keskinäisen tunnustamisen periaatteen ansiosta sisämarkkinat tarjoavat pääsyyntä yli 512 miljoonan kuluttajan markkinoille, joilla voi testata uusia ideoita ja tuotteita. Julkisia hankintoja koskevat unionin säännöt antavat mahdollisuuden suhtautua julkisiin menoihin strategisemmin ja varmistaa, että kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset voivat valita parhaat tarjoukset laajempien kriteerien perusteella kuin pelkän edullisimman hinnan mukaan.¹¹ Sisämarkkinat mahdollistavat monipuolisuuden, mittakaavan, kokeiluluontoisuuden ja innovoinnin, jotka edistävät kaikki tuottavuutta ja auttavat näin keskeisesti Euroopan yrityksiä pysymään kilpailukykyisinä globalisoituvassa maailmassa. Erityisesti tuotteiden sisämarkkinat ovat onnistuneet. Sääntelyn esteitä on poistettu yli 80 prosentilta teollisuustuotteita hyväksymällä yhteisiä sääntöjä ja, jos tällaisia unionin sääntöjä ei ole, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen kautta. Myös sisämarkkinoiden yhdentyminen on syventynyt. Unionin sisäinen tavaroiden ja palvelujen kauppa on lisääntynyt 27 prosentista suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen (vuonna 2004) 33 prosenttiin (vuonna 2017), vaikka palvelukauppa on edelleen rajallisempaa ja paljon potentiaaliaan vähäisempää.

Unionin sisäinen tavaroiden ja palvelujen kauppa (suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen)

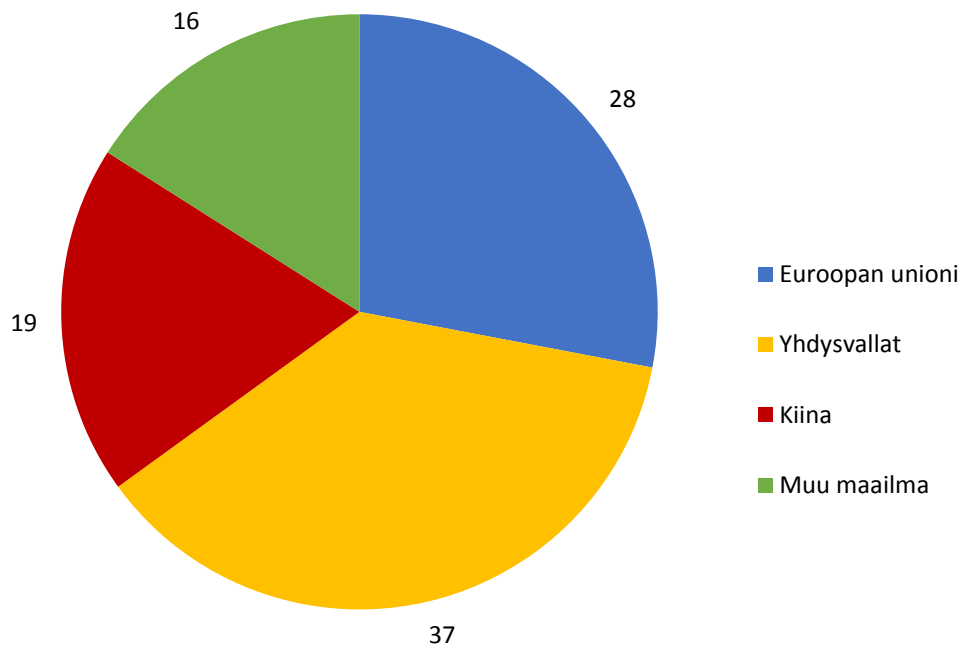

Lähde: Eurostat

¹¹ Julkisten hankintojen osuus julkisista investoinneista on merkittävä unionin taloudessa: se on 2 biljoonaa euroa vuodessa eli 14 prosenttia suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen, COM(2017) 572.

Sisämarkkinat tuovat kaikille, pienille ja suurille, yrityksille mahdollisuuden houkutella investointeja liiketoiminnan kasvattamiseksi kotimaan ulkopuolelle ja saavuttaa koko, jossa ne voivat laajentua sekä kaikkialle unioniin että muualle maailmaan. Unionin markkinat ovat yksi maailman suurimmista, ja niiden ansiosta Euroopan yritykset voivat kilpailla maailmanlaajuisesti.

Eurooppalaisten yritysten määrä sadan suurimman maailmanlaajuisesti toimivan yrityksen joukossa vuonna 2017

Lähde: Fortune, kuva: EU:n poliittisen strategian keskus

1.2.1 Yhdentymisen hyödyt finanssialalla

Finanssikriisistä huolimatta pääomamarkkinoiden yhdentyminen Euroopassa on lisääntynyt 25 viime vuoden aikana. Pääomamarkkinat ovat laajentuneet huomattavasti vuodesta 1992 ja olivat vuonna 2015 kaksi kertaa unionin talouden kokoiset. Yhä useammat rahoituspalvelujen tarjoajat voivat tarjota palvelujaan kaikkialla unionissa yhteisen toimiluvan¹² ansiosta. Tämä edistää kilpailua ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia yrityksille, jotka tarvitsevat rahoitusta pääomamarkkinoilta. Yritysten toimintaa voidaan nyt rahoittaa eri puolilla sisämarkkinoita, ja ne ovat vähemmän riippuvaisia pankkien rahoituksesta. Valvonnan lisääminen unionin tasolla on parantanut kuluttajan- ja sijoittajansuojaa. Pääomamarkkinoiden yhdentyminen myös edistää eurooppalaista innovointia, mikä on hyvin tärkeää yritysten tehokkuuden ja tuottavuuden lisäämiseksi.

1.2.2 Sääntöihin perustuvan, avoimen ja monenvälisen kauppajärjestelmän kehittäminen ja kansainvälisiin arvoketjuihin pääsyn varmistaminen

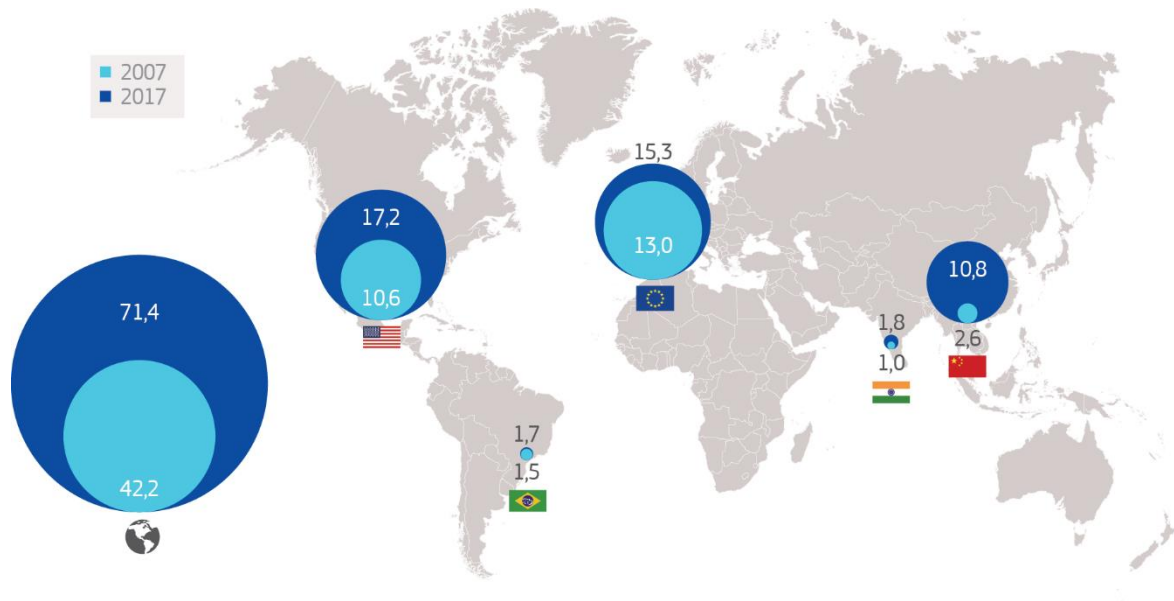
Sisämarkkinoiden ansiosta unioni voi puhua kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa yhdellä äänellä. Sisämarkkinoilla on 512 miljoonaa kuluttajaa ja 15 300 miljardin euron¹³

¹² Tällä hetkellä 13 484 rahoituslaitoksella on 359 953 toimilupaa rahoituspalvelujen tarjoamiseksi unionissa.

¹³ Tiedot vuodelta 2017.

bruttokansantuote, joten se on yksi maailman suurimmista markkina-alueista. Se on siis kauppakumppaneidemme mielestä kiinnostava kohde, mitä voidaan hyödyntää avattaessa markkinoita ulkomaille tavalla, joka on kaikkien kannalta edullinen. Tämä nähtiin hiljattain, kun Japanin ja Singaporen kanssa allekirjoitettiin vapaakauppasopimukset, komissio ehdotti sopimuksen allekirjoittamista Vietnamin kanssa ja neuvottelut Meksikon kanssa saatiin päätökseen. Lisäksi Mercosurin¹⁴, Chilen, Australian ja Uuden-Seelannin kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja. Unionin kunnianhimoisen kauppapolitiikan ansiosta eurooppalaisilla yrityksillä on mahdollisuus oikeudenmukaiseen kilpailuun ja tasapuolisiin toimintaedellytyksiin kolmansien maiden markkinoilla.

*Euroopan talous koko maailman näkökulmasta
(Bruttokansantuote, biljoonaa euroa käyvinä hintoina 2007–2017)*

Lähde: Maailmanpankki ja Euroopan keskuspankki, kuva: EU:n poliittisen strategian keskus

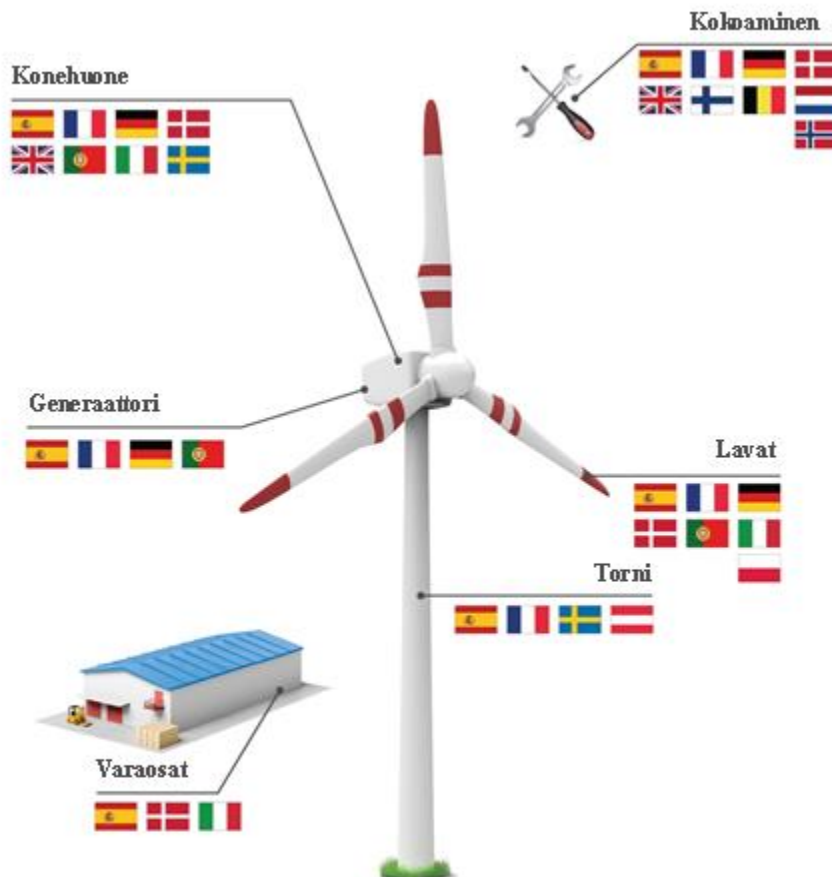
Sisämarkkinoiden laajuus tarkoittaa, että unioni kykenee kehittämään sääntöihin perustuvaa, avointa ja monenvälistä kauppajärjestelmää. Kolmansien maiden yritysten on noudatettava unionin lainsäädäntöä voidakseen tulla sisämarkkinoille. Tämä koskee myös terveydenhuoltoa, elintarvike- ja tuoteturvallisuutta ja kuluttajansuojaa. Unionin yhdenmukaistetuista standardeista on usein tullut malli maailmanlaajuisille standardeille. Niitä edistetään kauppapolitiikassa vapaakauppasopimusten kautta. Unioni on ehdottanut kolmansien maiden kanssa käymissään kauppaja investointineuvotteluissa EU:n tietosuojaa ja henkilötietojen suojelua koskevien sääntöjen mukaisesti horisontaalisia säännöksiä rajat ylittävälle tietojen siirroille ja henkilötietojen suojalle.

Ehdotettu uusi kehys Euroopan unioniin tehtävien suorien ulkomaisten investointien seuranta varten auttaa suojaamaan unionin strategisia etuja, kun läpinäkyvyys ja valvonta lisääntyvät. Kaikki tämä tuottaa merkittäviä etuja ja mahdollisuuksia yrityksille. Näin sisämarkkinat edistävät unionin tavoitteita rauhan, sen omien arvojen ja kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi. Sisämarkkinoita koskeva lainsäädäntö ja unionin kunnianhimoisen kauppapoliittinen ohjelma heijastavat ja edistävät näitä arvoja.

¹⁴ Etelän yhteismarkkinat, joihin kuuluvat Argentiina, Brasilia, Paraguay ja Uruguay.

Kansainvälinen tuotanto toimii yhä useammin globaalissa arvoketjussa, jossa innovointi ja tuotantoprosessi kattavat monia maita. Sisämarkkinoiden ansiosta unionin yrityksillä on mahdollisuus käyttää monipuolisempia, laadukkaampia ja halvempia tuotantopanoksia, minkä ansiosta ne ovat maailmanlaajuisesti kilpailukykyisempiä. Tämä helpottaa yritysten liittämistä eurooppalaisiin arvoketjuihin, jolloin varmistetaan, että taloudellinen toiminta säilyy unionissa. Esimerkiksi muista jäsenvaltioista tulevien tuotantopanosten osuus on kasvussa tuotantoketjuissa ja on nyt yli 14 prosenttia¹⁵. Samaa logiikkaa noudattaen mahdolliset uudet tai uudelleen käyttöön otettavat esteet sisämarkkinoilla vähentävät lopulta unionin yritysten kilpailukykyä. Sisämarkkinat ovat hyvin tärkeitä pienille ja keskisuurille yrityksille, sillä ne tarjoavat lisää liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille, jotka eivät itse harjoita vientiä.¹⁶

*Euroopan tuuligeneraattorien valmistajien arvoketju:
pääasialliset valmistuspaikat*

Lähde: Yhteisen tutkimuskeskukset tiedot

¹⁵ Luvut ovat merkittävästi suuremmat autoteollisuudessa (32 %) ja kemianteollisuudessa (31 %), joissa molemmissa osuus oli 23 prosenttia vuonna 2000.

¹⁶ Ks. esimerkiksi asiakirja ”25 years of the European Single Market – Study funded by the Danish Business Authority”, <http://www.hbseconomics.dk/wp-content/uploads/2018/09/25-years-of-the-Single-Market.pdf>.

EU:n akkualan yhteenliittymä on hyvä esimerkki sisämarkkinoiden mahdollistamasta strategisesta arvoketjusta Euroopassa. Akkukennojen osuus tulevaisuuden auton lisäarvosta on suuri, mutta unioni ei tällä hetkellä pysty niiden massatuotantoon ja joutuu tukeutumaan tuontiin kolmansista maista. Tämä voi aiheuttaa ongelmia toimitusvarmuudessa ja lisätä kustannuksia kuljetuksen, viivästysten ja heikomman laadunvalvonnan vuoksi. Yhteenliittymä aloitti toimintansa vuosi sitten. Nyt ollaan perustamassa unioniin sijoitettavia yritysryhmiä ja rakentamassa ensimmäisiä pilottituotantolaitoksia. Uusistakin hankkeista on ilmoitettu. Näin unionista on tulossa johtava toimija tällä strategisella alalla.

2. Käytännön toteutuksen haasteet

Kansalaiset ja yritykset pääsevät hyötymään sisämarkkinoiden eduista ainoastaan, jos niitä koskevat säännöt toimivat käytännössä. Olivatpa kyseessä elintarvikkeet, vakuutukset tai työterveys- ja -turvallisuusvaatimukset, unionin lainsäädännön noudattamisen laiminlyönnillä yhdessä jäsenvaltiossa voi olla kauaskantoiset seuraukset toisessakin jäsenvaltiossa. Lainsäädännön noudattamatta jättäminen voi heikentää kuluttajien luottamusta sisämarkkinoihin. Se myös heikentää yritysten tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Sisämarkkinasääntöjen hyvä täytäntöönpano, soveltaminen ja valvonta ovat tämän vuoksi ennakoedellytyksiä, jos sisämarkkinoita halutaan syventää toivotulla tavalla.

2.1 Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpano ja soveltaminen

Jäsenvaltiot ovat vastuussa direktiivien saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä. Sisämarkkinadirektiivien lainsäädäntöön viemisessä on edistytty hyvin 20 viime vuoden aikana, mikä näkyy täytäntöönpanovajeen merkittävänä kaventumisena (6,3 % vuonna 1997 ja 0,9 % vuonna 2017). Kaiken viime vuosina sisämarkkinoiden edistämiseksi hyväksytyyn lainsäädännön moitteeton täytäntöönpano on suuri yhteinen haaste lähitulevaisuudessa ja edellyttää kaikilta jäsenvaltioilta jatkuvaa sitoutumista.¹⁷ Viimeaikaiset merkit eivät aina ole olleet rohkaisevia. Esimerkiksi 16 direktiivin, jotka piti saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä joulukuun 2017 ja toukokuun 2018 välillä, täytäntöönpanovaje oli 25 prosenttia kesäkuussa 2018. Huhtikuuhun 2016 mennessä piti saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä kolme julkisia hankintoja koskevaa direktiiviä, joita koskevia rikkomusmenettelyjä komission on pitänyt aloittaa 58 yhteensä 21:tä jäsenvaltiota vastaan, sillä nämä eivät ole ilmoittaneet kansallisista täytäntöönpanosäädöksistä. Kolme menettelyä on yhä käynnissä.

Kun unionin tasolla on asetettu kansallisten sääntöjen yhdenmukaistamista koskevat vähimmäisvaatimukset, jäsenvaltiot voivat mennä halutessaan niitä pidemmälle. Tämä ei kuitenkaan saisi johtaa ylisääntelyyn, jossa kansalliset toimenpiteet voivat johtaa kansalaisten ja yritysten kannalta suhteettomaan taakkaan.¹⁸ Yleisen tietosuoja-asetuksen ottaminen kansalliseen oikeudelliseen kehykseen on esimerkki tästä riskistä. Yhdessä jäsenvaltiossa esimerkiksi hyväksyttiin sen johdosta 600 sivua uutta lainsäädäntöä. Euroopan parlamentti, neuvosto ja Euroopan komissio sitoutuivat vuonna 2016 parempaa lainsäädäntöä koskevassa toimielinten sopimuksessa¹⁹ julkaisemaan kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevien toimenpiteiden tekstit ja selventämään, mitkä säännökset johtuvat unionin direktiiveistä ja mitkä menevät niitä pidemmälle. Tämä läpinäkyvyys voi itsessään auttaa varmistamaan, että mahdolliset uudet vaatimukset ovat oikeasuhteisia ja selvästi perusteltuja.

¹⁷ Euroopan parlamentin päätöslauselma 26. toukokuuta 2016 sisämarkkinastrategiasta (2015/2354(INI)); Euroopan parlamentin päätöslauselma 19. tammikuuta 2016 digitaalisten sisämarkkinoiden toimenpidepaketista (2015/2147(INI)).

¹⁸ Ks. myös jäsenvaltioiden tasolla Ranskan aloite todeta ja poistaa useita ylisääntelytapauksia, jotka liittyvät unionin direktiiveihin: <https://ue.delegfrance.org/suppression-de-sur-transpositions>.

¹⁹ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

Komissio on luonut jäsenvaltioille välineen ilmoittaa, miten ne ovat saattaneet unionin direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä, mutta tähän mennessä vasta kaksi jäsenvaltiota on käyttänyt sitä yhteensä kolmen direktiivin osalta.

Jäsenvaltioiden viranomaiset ovat vastuussa myös sisämarkkinasääntöjen soveltamisesta. Viime vuosina huonolla soveltamisella on ollut useissa tapauksissa merkittäviä seurauksia. Tämän vuoksi valvontaa on lisätty unionin tasolla.

Nk. dieselgate-skandaali paljasti heikkouksia siinä, miten jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset valvoivat autojen tyyppihyväksyntämenettelyä koskevien unionin sääntöjen täytäntöönpanoa. Komission käytössä ei myöskään ollut oikeudellisia välineitä tilanteen korjaamiseksi. Toukokuussa 2018 hyväksyttiin uusi tyyppihyväksyntäkehys, joka tehostaa unionin sääntöjen soveltamista ja lisää unionin valvontaa merkittävästi.

Jotta sisämarkkinalainsäädäntö olisi tehokasta, se usein edellyttää kansallisella tasolla sellaisten riippumattomien viranomaisten valvontaa, joilla on riittävästi henkilöstöä ja voimavaroja. Tämä koskee esimerkiksi kilpailua, markkinavalvontaa, tietosuojaa, energiaa, liikennettä, televiestintää ja rahoituspalveluja. Nämä elimet ovat lisätae sisämarkkinasääntöjen moitteettomalle soveltamiselle, ja komissio kiinnittää jatkossakin erityistä huomiota sen varmistamiseen, että ne toimivat hyvin ja niillä on asianmukaiset resurssit. Komissio lisää käytännössä tukeaan hallinnollisten valmiuksien lisäämiseen esimerkiksi ehdotetuilla sisämarkkinaohjelmilla ja uudistusten tukiohjelmalla osana seuraavaa monivuotista rahoituskehystä.

Kuluttajien suojeleminen häikäilemättömien yritysten vilpillisiltä menettelyiltä on haaste, joka edellyttää hallintoviranomaisilta enemmän yhteistyötä yli rajojen. Vuonna 2017 munista löydetyn fiproniilin tapaus osoitti esimerkiksi sen, että elintarvikepetosten ennaltaehkäisyssä on tarvetta yhteistyön lisäämiseen. Rajat ylittävää yhteistyötä tarvitaan myös, jotta kansalaisia ja yrityksiä voidaan auttaa sisämarkkinoiden tarjoamien vapauksien käytössä ja viranomaisten välisiä konflikteja voidaan ratkaista. Komissio on toteuttanut tällä alalla päättäväisiä toimia ja ehdottanut Euroopan työviranomaisen perustamista²⁰. Sen tavoitteena on parantaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta erityisesti kansallisten viranomaisten toteuttaman rajat ylittävän yhteistyön kautta sekä edistää sovittelua rajat ylittävissä riidoissa.

Komissio muistuttaa, että kuten oikeusalan tulostaulusta²¹ käy ilmi, oikeusjärjestelmän riippumattomuus, laatu ja tehokkuus ja oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen kansallisella tasolla ovat keskeisiä, jotta sisämarkkinoilla voidaan säilyttää luottamus. Tämän vuoksi kansallisten oikeusjärjestelmien parantaminen on komissiolle prioriteetti, toteutettiinpa se talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson (EU:n talouspolitiikan vuotuinen koordinoitijakso) kautta tai tukemalla tuomareiden koulutusta ja työtä esimerkiksi Euroopan oikeudellisen verkoston kautta. Komissio on myös ehdottanut, että kansalaisten kykyä käyttää oikeuksiaan parannettaisiin. ”Kuluttajat vahvempaan asemaan” -paketin²² myötä oikeutetut yksiköt voivat nostaa kuluttajien puolesta kanteita. Jos paketti hyväksytään, on aiempaa edullisempaa ja tehokkaampaa lopettaa sellaiset rikkomiset, jotka ovat haitaksi suurelle määrälle unionin kansalaisia. Väärinkäytösten paljastajien rooli voi olla keskeinen aloilla, joilla unionin oikeuden rikkominen voi olla vaikeaa havaita ja joilla yleiselle edulle voi aiheutua vakavaa haittaa. Tämän ovat osoittaneet useat viime aikojen skandaalit. Asiaa koskevalla komission ehdotuksella varmistetaan, että kyseiset henkilöt voivat tuntea olonsa

²⁰ COM(2018) 131.

²¹ COM(2018) 364.

²² COM(2018) 183.

turvalliseksi näitä rikkomisia paljastaessaan.²³

2.2 Täytäntöönpanon valvonta unionin tasolla

Komissio varmistaa perussopimusten valvojana, että jäsenvaltiot noudattavat unionin sääntöjä. Sen pääasiallisia keinoja tässä ovat rikkomismenettelyt tiedonannossa *EU:n lainsäädäntö: parempiin tuloksiin soveltamista parantamalla*²⁴ vahvistetun strategisen lähestymistavan mukaisesti sekä valtiontukien valvonta. Unioni on myös ottanut käyttöön aiempaa vahvempia valvontamekanismeja, esimerkiksi Euroopan valvontaviranomaiset rahoituspalvelujen alalla. Koska talouden vakauteen ja sijoittajansuojaan kohdistuvat uhat eivät noudata valtioiden rajoja, komissio on esittänyt ehdotuksia²⁵ varmistaakseen, että näiden viranomaisten suorittama rahoitusvalvonta on aiempaa vahvempaa ja yhdennetympää esimerkiksi rahanpesun suhteen. Komission tavoitteena on olla ”isompi ja kunnianhimoisempi isoissa asioissa ja pienempi ja vaatimattomampi pienissä asioissa”, ja se on päättänyt tämän mukaisesti myös kohdentaa valtiontukien valvontaa ja rikkomismenettelyjä toimenpiteisiin, joilla on merkittävä vaikutus sisämarkkinoihin. Tämä koskee esimerkiksi yhtiöveroihin liittyviä valtiontukia.²⁶

Myös yritykset voivat haitata sisämarkkinoiden toimintaa asettamalla esteitä kaupalle, investoinneille tai yrittäjyydelle. Kun yritykset tekevät laittomia sopimuksia kilpailun välttämiseksi tai kun määräävässä markkina-asetmassa olevat toimijat estävät kilpailijoita tulemasta markkinoille, hinnat nousevat ja kuluttajien valinnanvara vähenee. Myös tällaisten käytänteiden uhrina olevat yritykset kärsivät. Näissä tapauksissa komissio puuttuu tilanteeseen sisämarkkinoiden kuluttajien suojelemiseksi ja täydentää niiden kansallisten kilpailuviranomaisten toimia, joilla ei ole tarpeeksi hyviä valmiuksia käsitellä laajoja rajat ylittäviä tapauksia. Olisi myös vältettävä uusien esteiden syntyminen niihin sisämarkkinoiden osiin, jotka toimivat nyt hyvin.

Jotta voitaisiin havaita yritysten luomat sisämarkkinoiden esteet, komissio on toteuttanut laajan alakohtaisen selvityksen verkkokaupasta. Tämän vuoksi komissio keskittyy kilpailulainsäädännön täytäntöönpanon valvomiseen erityisesti rajat ylittävää verkkokauppaa haittaavien sopimusrajoitusten osalta. Komissio määräsi heinäkuussa 2018 sakot neljälle yritykselle, jotka olivat rajoittaneet vähittäismyyjiensä oikeutta määrittää sähkötuotteiden jälleenmyyntihinnat itsenäisesti ja rajoittaneet maita, joihin vähittäismyyjät saivat myydä verkossa.

3. Sisämarkkinoiden täysien mahdollisuuksien hyödyntäminen

Jotta unioni pääsisi kestävästi korkeamman talouskasvun uralle, sen on kiireellisesti parannettava tuottavuuden kasvua edistäviä olosuhteita. Kuten komission vuotuisessa kasvuselvityksessä todetaan, tuottavuuden kasvun tärkeimpiä tekijöitä ovat tehokkaasti toimivat markkinat yhdessä innovoinnin ja teknologian levittämisen kanssa. Sisämarkkinat ovat myös yksi talous- ja rahaliiton perustoista, ja sisämarkkinoiden yhdentymisen on hyvin tärkeää talous- ja rahaliiton häiriönsietokyvyn parantamiseksi. Samaan aikaan euro edistää rajat ylittävää kauppaa ja helpottaa mittakaavaetujen aikaan saamista.

²³ COM(2018) 218.

²⁴ C(2016) 8600.

²⁵ COM(2017) 536 ja COM(2018) 645.

²⁶ 2017/C 18/02.

Monilla aloilla ei ole täysimääräisesti hyödynnetty sisämarkkinoiden tuomia mahdollisuuksia kasvun, työpaikkojen ja kansainvälisen kilpailukyvyn luomisessa. Tämä on tilanne esimerkiksi digitoinnissa ja uusissa teknologioissa, joiden suhteen tärkein haaste on päättää, säännelläänkö, ja mitä, milloin ja miten säännellään. Sama koskee kiertotaloutta, jossa tavoitteena on luoda sellainen sääntelykehys, jolla varmistetaan taloudellisen toiminnan parempi kestävyys luomalla työpaikkoja ja lisäämällä innovointia ja kasvua. Molemmissa tapauksissa on tarpeen toteuttaa eurooppalainen lähestymistapa puuttua kysymyksiin, jotta vältetään sisämarkkinoiden hajautuminen, jonka kansallisten lähestymistapojen leviäminen aiheuttaisi. Lisäksi merkittävää lisäpotentiaalia on olemassa palvelujen, tuotteiden, verotuksen ja verkkotoimialojen suhteen; kaikilla näillä aloilla taloudellisen yhdentymisen aiheuttamat lisäponnistelut edellyttävät aiempaa enemmän poliittista pääomaa. Sisämarkkinoiden yhdentymisen jatkumisella on myös yhä epävakammassa maailmassa ulkoinen vaikutus, jota ei kannata väheksyä. Se tekee unionista vieläkin houkuttelevamman kansainvälisen kauppakumppanin ja antaa sille painoarvoa kansainvälisellä näyttämöllä.

Jotta sisämarkkinat toimisivat moitteettomasti, sääntöjen on tärkeää olla selkeät, oikeudenmukaiset ja tarkoituksenmukaiset. Komissio arvioi edelleen säännöllisesti olemassa olevia sääntöjä sekä toteuttaa julkisia kuulemisia ja kattavia vaikutustenarviointeja valmistellessaan uusia sääntöjä. Näin se varmistaa, että oikeudellisen kehyksen tavoitteet toteutetaan ilman tarpeettomia kustannuksia. Lisäksi innovointiperiaate auttaa varmistamaan, että oikeudellisessa kehyksessä otetaan huomioon tulevaisuuden vaatimukset. Komissio kehittää edelleen valvontavälineitä ja arvioi sisämarkkinoiden etuja ja esteitä sekä vaikutuksia sisämarkkinoita koskevan unionin lainsäädännön vaikutuksia käyttäjien, kuluttajien ja yritysten kokemusten perusteella.

3.1 Perinteisestä kaupasta digitaali- aikaan

Digitaalitekniologiasta on tullut erottamaton osa sisämarkkinoita siinä määrin, että jaolla ”perinteisiin” ja ”digitaalisiin” sisämarkkinoihin ei ole enää merkitystä. Yritysten – myös perinteisiä toimialoja edustavien – ja hallinnon digitointi on hyvin tärkeää, ja sääntöjä sisämarkkinoita varten on suunniteltava ja päivitettävä sen varmistamiseksi, että innovointi ja uuden teknologian levittäminen edistävät tuottavuuden kasvua.²⁷ Näin sisämarkkinat tukevat edelleen innovatiivisia yrityksiä ja varmistavat, että startup-yritykset voivat laajentaa toimintaansa ja menestyä unionissa. Tämä on erityisen tärkeää verkkokaupalle, alustoille, rahoitusteknologialle²⁸ ja yhteistyötaloudelle.

Yritykset voivat myydä digitaalitekniologian avulla tuotteita ja palveluja suoraan kotiin yli 512 miljoonalle kuluttajalle eri puolilla unionia. Vuonna 2017 Euroopan kuluttajista 33 prosenttia ja Euroopan yrityksistä 18 prosenttia myi tai osti tuotteita yli rajojen.²⁹ Jäsenvaltioiden tai yritysten käyttöön ottamat uudet esteet kuitenkin haittaavat sähköisen kaupankäynnin kasvua ja vaikuttavat rajat ylittävään kauppaan, joten niihin on puututtava unionin tasolla. Komission selvityksissä todettiin hiljattain, että miltei 40 prosenttia verkkosivuista ei sallinut muiden jäsenvaltioiden asiakkaiden saattaa ostoksiaan loppuun verkossa.³⁰

²⁷ Mario Draghin 19. syyskuuta 2018 Berliinissä pitämä puhe talous- ja rahaliiton historiasta ja nykytilasta <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

²⁸ Komissio esitti vuonna 2018 FinTech-toimintasuunnitelman (COM(2018) 109) sen varmistamiseksi, että unionin rahoitussektori voi käyttää hyväkseen digitalisaation ja teknologian innovaatioiden etuja ja tarjota näin yrityksille ja asiakkaille innovatiivisia ja helppokäyttöisiä rahoituspalveluja.

²⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics_for_individuals;
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/E-commerce_statistics.

³⁰ SWD(2017) 229; https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/geoblocking-final-report_en.pdf.

Komissio on ehdottanut digitaalisten sisämarkkinoiden strategian yhteydessä useita aloitteita verkkokaupan suurimpien esteiden poistamiseksi. Monia näistä, esimerkiksi maarajoituksia (geoblokkausta)³¹, rajatylittäviä pakettipalveluja³², verkkokaupan arvonlisävero³³ ja kuluttajansuoja-alan yhteistyötä³⁴ koskevat aloitteet, on jo hyväksytty. Geoblokkausta koskevassa asetuksessa, jota sovelletaan 3. joulukuuta 2018 alkaen, kielletään kansalaisuuden, asuinpaikan tai sijoittautumispaikan perusteella syrjivät käytännöt. Ajantasaistettuja digitaalisopimuksia koskevista ehdotuksista³⁵ keskustellaan edelleen. Ne tarjoaisivat kuluttajille varmuutta siitä, että heillä on digitaalisältöä ostaessaan vastaava suojan taso kuin tavaroita ostettaessa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

Verkkoalustoista on tullut merkittäviä toimijoita sisämarkkinoilla. Niiden ansiosta yli miljoona yritystä tavoittaa asiakkaat kaikkialla unionissa. Verkkoalustojen innovointipotentiaalia häiritsevät kuitenkin luottamuksen puute sekä kansallisten sääntöjen käyttäminen. Yritysten välisiä suhteita varten tarvitaan unionin tason toimia varmistamaan oikeudenmukainen, läpinäkyvä ja luotettava verkkokauppa ja kilpailu. Komissio esitti huhtikuussa 2018 ehdotuksen³⁶ uusista yhdenmukaistetuista säännöistä yritysten välityspalveluja varten. Myös tekijänoikeuksia sekä verotusta koskevia sääntöjä piti mukauttaa digiaikaan, ja komissio on tehnyt näitä koskevia ehdotuksia.³⁷

Yleistyvä yhteistoimintatalous tarjoaa kansalaisille ja yrityksille mahdollisuuksia. Jo yli 400 000 kansalaista on mukana liikenteen, majoituksen ja rahoituksen kaltaisilla aloilla. Jotta yhteistoimintatalouteen perustuvat liiketoimintamallit voisivat kasvaa koko potentiaaliinsa³⁸ ja laajuuteensa, on hyvin tärkeää välttää koordinoimaton sääntely jäsenvaltiossa esimerkiksi määriteltäessä rajoja palkkatyön ja vertaispalvelujen tarjoamisen välille. Työntekijöiden suojelun ja työmarkkinoiden mukautuvuuden välille on tarpeen saada sopiva tasapaino, kuten komission hiljattain esittämässä ehdotuksessa³⁹ avoimista ja ennakoivista työoloista unionissa. Ehdotus on osa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toteuttamista. Euroopan parlamentin ja neuvoston on tarpeen edetä eri lakialoitteita koskevissa neuvotteluissa maaliskuuhun 2019 mennessä, jotta pilari saadaan toimintakykyisemmäksi.

3.2 Euroopan datavetoisen talouden mahdollisuuksien maksimointi

Kukoistava digitaalitalous edellyttää dataekosysteemiä, joka rakentuu luottamuksen, tietojen saatavuuden ja voimavarojen/infrastruktuurin perustalle. Sisämarkkinat ovat sopiva taso luoda tällainen ekosysteemi. Prioriteeteiksi on asetettu eurooppalaisten ja tarpeen mukaan kansainvälisten sääntöjen ja normien kehittäminen ja käyttöönotto. Niiden avulla voidaan varmistaa markkinoiden yhdenmukaistaminen sekä digitaalisten tuotteiden ja palvelujen yhteentoimivuus.

Yleinen tietosuoja-asetus on keskeisen tärkeä, jotta sisämarkkinoilla voidaan luottaa henkilötietojen käsittelyyn. Asetuksessa sulautetaan perusoikeudet ja -arvot EU:n digitaalipolitiikkaan ja vahvistetaan uusi globaali normi. Sen myötä kansalaisilla on

³¹ Asetus (EU) 2018/302.

³² Asetus (EU) 2018/644.

³³ Direktiivi (EU) 2017/2455.

³⁴ Asetus (EU) 2017/2394.

³⁵ COM(2015) 634 ja COM(2015) 635.

³⁶ COM(2018) 238.

³⁷ COM(2016) 594, COM(2016) 593, COM(2018) 147, COM(2018) 148, COM(2018) 329.

³⁸ Miltei joka viides kansalainen sanoo joko tarjonneensa tai voivansa kuvitella tarjoavansa palveluja alustojen kautta. Ks. Flash-eurobarometri 467/2018 yhteistoimintatalouden käytöstä.

³⁹ COM(2017) 797.

enemmän valtaa sen suhteen, kuinka yritykset käsittelevät heidän henkilötietojaan (esim. oikeus tulla unohtetuksi), ja samalla se tarjoaa kaikille unionin yrityksille yhteiset säännöt.

Ehdotetulla sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksella⁴⁰ täydennetään yleistä tietosuoja-asetusta ottamalla käyttöön yhteiset säännöt, joilla varmistetaan korkea yksityisyyden suoja kaikessa sähköisessä viestinnässä. Luottamusta Euroopan dataekosysteemiin ja sen häiriönsietokykyä parannetaan toimenpiteillä, joilla edistetään kyberturvallisuuden sisämarkkinoita kyberturvallisuusstrategiassa⁴¹ esitetyllä tavalla.

Tiedonsaanti on datataloudessa hyvin tärkeää. Kun asetus muiden kuin henkilötietojen vapaasta liikkuvuudesta⁴² EU:ssa hyväksytään, tämän vapaan liikkuvuuden esteistä tulee sääntöjenvastaisia, mikä helpottaa yritysten rajat ylittävää toimintaa unionin digitaloudessa. Myös julkisen sektorin hallussa olevia tietoja koskevan direktiivin⁴³ tarkistuksen hyväksymisellä autetaan sen varmistamista, että yrityksillä ja innovoijilla on käytettävissä enemmän korkealaatuista dataa. Jotta voidaan luoda tarvittavat välineet tiedon tehokasta käyttöä varten, unionin on lisättävä voimavarojaan tekoälyn, suurteholaskennan ja kvanttiteknologian suhteen. Tekoälyn alalla työ on jo meneillään. Siitä ollaan laatimassa koordinoitua suunnitelmaa, jonka puitteissa kartoitetaan ja mobilisoidaan tarvittavia investointeja, sekä tekoälyn kehittämistä koskevia eettisiä ohjeita tämän teknologian kehittämistä ja käyttöä varten, kun se on vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa.

3.3 Kuluttajien ja sijoittajien uusien mieltymysten huomioon ottaminen: kiertotalous ja kestävässä rahoitus

Kuluttajat valitsevat yhä useammin tuotteita ja palveluja, jotka on kehitetty ja jotka toimivat kestäväällä tavalla. Tätä suuntausta on tuettava, sillä sen myötä kiertotalous ja vähähiilinen talous vahvistuvat ja syntyy uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Aloitteiden levittäminen kansallisella tai paikallisella tasolla voi kuitenkin johtaa hajaantumiseen ja lopulta haitata tavoitteiden saavuttamista. Kun toimia toteutetaan unionin tasolla, sisämarkkinoiden ansiosta voidaan saada aikaan suotuisat olosuhteet investoinneille ja innovoinnille. Samalla edistetään ilmaston, kansanterveyteen ja kestävyteen liittyvien tavoitteiden saavuttamista tehokkaammin.⁴⁴

Kiertotaloudesta, jossa tuotteiden, materiaalien ja resurssien arvo säilyy mahdollisimman pitkään ja jätteiden tuotanto minimoidaan, on tultava olennainen piirre sisämarkkinoilla. Komissio on ottanut kiertotaloutta koskevalla toimintasuunnitelmallaan⁴⁵ käyttöön useita toimia kiertotalouden tukemiseksi läpi koko arvoketjun. Toimintasuunnitelma kattaa niin tuotannon kuin kulutuksen, korjaamisen ja uudelleenvalmistuksen, jätehuollon ja uusioraaka-aineet, jotka palautetaan takaisin talouden käyttöön. Tätä lähestymistapaa on jo sovellettu muoviin, jonka osalta jätteen kierrätysmahdollisuudet ovat pitkälti hyödyntämättä. Kaikkien muovipakkausten olisi oltava kustannustehokkaasti kierrätettäviä viimeistään vuonna 2030. Komissio on myös ehdottanut yhteisiä sääntöjä kertakäyttöisten muovituotteiden kieltämiseksi ja erilaisten kansallisten säännösten mahdollisesti aiheuttaman hajaannuksen estämiseksi.

⁴⁰ COM(2017) 10.

⁴¹ JOIN/2017/0450.

⁴² COM(2017) 495.

⁴³ COM(2018) 234.

⁴⁴ Ks. esimerkiksi COM(2013) 196.

⁴⁵ COM(2015) 614.

Myös pääoman sisämarkkinoiden luominen voi osaltaan auttaa unionia täyttämään Pariisin ilmastopimuksen⁴⁶ mukaiset velvoitteet. Jotta yksityistä pääomaa käytettäisiin kestäviin hankkeisiin, rahoitusalan toimijoilla on oltava tasapuoliset toimintaedellytykset. Vastatakseen lisääntyvään kysyntään komissio on esittänyt kestävä kasvun rahoitusta koskevan toimintasuunnitelman⁴⁷ ja ehdottanut sääntöjä, jotta saataisiin aikaan yhteisymmärrys kestävästä rahoitustuotteista ja niiden kehittämiseen tarvittavasta läpinäkyvyydestä⁴⁸. Komissio esittää piakkoin Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita kuvastavan strategian. Sen avulla voidaan vahvistaa näkemys kasvihuonepäästöjen pitkän aikavälin vähentämisestä. Komissio esittää pian myös pohdinta-asiakirjan kestävästä Euroopasta vuoteen 2030 mennessä jatkotoimena Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteille.

3.4 Tuote- ja palvelumarkkinoiden jatkuvat haasteet

Sisämarkkinoiden ansiosta voidaan levittää innovointia ja uusia teknologioita, jotka tekevät Euroopan talouksista tuottavampia ja saavat aikaan sosiaalista edistystä. On arvioitu, että edistämällä uusia uudistuksia teollisuustuotteiden sisämarkkinoiden – jotka ovat jo nyt menestys – toiminnan parantamiseksi voitaisiin tuottaa lisää jopa 183 miljardia euroa vuodessa.⁴⁹ Suurin etu kuitenkin tulisi palvelujen yhdistämisestä. Erityisesti tämä koskee yrityspalveluja, eikä vähiten siksi, että valmistusteollisuus ja palvelut yhdistyvät yhä useammin kuten esimerkiksi datataloudessa. Tämän alan arvonnousun on arvioitu olevan jopa 338 miljardia euroa vuodessa.⁵⁰ Palvelut ovat verotuksen ja sosiaalisten oikeuksien ohella ala, jolla ero sisämarkkinoiden yhdistymistä kannustavien puheiden ja tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisen välillä on selkein.⁵¹

Niiden tuotteiden kauppa, joihin sovelletaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta yhdenmukaistettujen unionin sääntöjen puuttuessa, on edelleen merkittävästi vähäisempää kuin niiden tuotteiden, joilla on tällaiset säännöt (35 % ja 55 % kotimaisesta kulutuksesta).⁵² Komissio ehdotti tämän haasteen ratkaisemiseksi vuonna 2017 tuotelainsäädäntöpakettia⁵³, jotta yritysten olisi helpompi markkinoida tuotteitaan muissa jäsenvaltioissa ja osoittaa, että ne noudattavat kotimaan lainsäädäntöä.

Standardointi on ollut hyvin tärkeässä asemassa sisämarkkinoita kehitettäessä. Sillä on tuettu markkinalähtöistä kilpailua ja osaltaan autettu varmistamaan tuotteiden ja palvelujen yhteentoimivuus. Tuotteet, jotka ovat vapaaehtoisten, yhdenmukaistettujen ja unionin tasolla vahvistettujen standardien mukaisia, hyötyvät vaatimustenmukaisuusolettamasta, joten ne voivat liikkua vapaasti sisämarkkinoilla. Tämä on ollut hyvin hyödyllistä esimerkiksi insinöritieteiden ja tietotekniikan aloilla. Eurooppalaiset standardointiorganisaatiot kehittävät yhdenmukaistetut standardit, ja komissio panee ne vireille, hallinnoi ja valvoo niitä. Se myös kantaa niistä lopulta vastuun, kuten Euroopan unionin tuomioistuimien muistutti⁵⁴ vuonna 2016. Nykyinen järjestelmä on toimiva, mutta komissio tunnustaa, että lisäparannuksia tarvitaan. Se on tämän vuoksi ehdottanut tämän tiedonannon yhteydessä

⁴⁶ Pariisin ilmastopimus, tehty 12. joulukuuta 2015.

⁴⁷ COM(2018) 097.

⁴⁸ COM(2018) 353, COM(2018) 354 ja COM(2018) 355.

⁴⁹ Mapping the Cost of Non-Europe, 2014–2019, Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu, http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS_Mapping_the_Cost_of_Non-Europe-June%202014.pdf.

⁵⁰ Mapping the Cost of Non-Europe, 2014–2019, Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu.

⁵¹ Ks. myös raportti Copenhagen Economics: Making EU Trade in services work for all, marraskuu 2018.

⁵² SWD(2017) 475.

⁵³ COM(2017) 787.

⁵⁴ Unionin tuomioistuimen tuomio 27.10.2016, James Elliott Construction, C-613/14, ECLI:EU:C:2016:821.

*toimintasuunnitelmaa, jotta yhdenmukaistettujen standardien kehittäminen olisi nopeampaa, tehokkaampaa ja läpinäkyvämpää.*⁵⁵

Euroopan unioni on palvelutalous (palvelujen osuus on 70 % suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen), mutta rajat ylittävä kauppa on enimmäkseen tavarakauppaa. Ainoastaan 20 prosenttia palvelukaupasta käydään yli rajojen, ja sen osuus suhteessa unionin bruttokansantuotteeseen on vain 5 prosenttia⁵⁶. Laajat palvelutalouden osa-alueet, erityisesti yrityspalvelut ja verkkotoimiala, eivät hyödy sisämarkkinoista lainkaan. Yrityspalveluissa (11 % unionin bruttokansantuotteesta) eurooppalaiset yritykset ostavat harvoin palveluja muunmaalaisilta tilintarkastajilta tai veroneuvojilta. Yrityspalvelut ovat esimerkki palveluista, joiden merkitys valmistusteollisuudessa kasvaa: noin 80 prosenttia oikeudellisista palveluista sekä tilintarkastus-, insinööri- ja arkkitehtipalveluista on itse asiassa muiden toimialojen, kuten teollisen valmistuksen, välipanoksia. Samoin vähittäiskaupan rajoituksilla on kielteistä heijastusvaikutusta muihin talouden aloihin ja erityisesti tuotantoketjun alkupäähän eli valmistukseen.⁵⁷

Kilpailu teollisuustuotteiden maailmanmarkkinoilla kiristyy, ja unionin kilpailuetu lepää yhä enemmän palvelupanoksen ja koko arvoketjun palvelukomponentin varassa. Tämän vuoksi unionin teollisuuden tulevan kilpailukyvyyn kannalta on keskeisen tärkeää saada unionissa aikaan dynaamisemmat markkinat palvelujen tarjoamiselle yli rajojen. Rajat ylittävän toiminnan vähäisyyttä selittää osittain se, että monilla palvelualoilla sovelletaan kansallisella tasolla moninkertaisia lakiin ja sääntelyyn perustuvia vaatimuksia. Nämä vaatimukset koskevat esimerkiksi oikeudellista muotoa, osakkeenomistusta sekä monialatoiminnan ja mainonnan kieltämistä, ja niitä sovelletaan erityisesti erittäin säänneltyihin ammattipalveluihin. Jotta voitaisiin välttää väärinkäytökset ja suhteettomat vaatimukset, hiljattain hyväksytyssä komission ehdotuksessa⁵⁸ edellytetään, että jäsenvaltiot tekevät suhteellisuusarvioinnin ennen kuin ne hyväksyvät uusia sääntöjä. Komissio on myös ehdottanut, että jäsenvaltiot ilmoittavat sille palvelualaan liittyvistä lakiehdotuksistaan⁵⁹, jotta se voi arvioida ennen niiden hyväksymistä, ovatko ne unionin lainsäädännön mukaisia. Lainsäätäjät käsittelevät tätä ehdotusta edelleen. Se on tuore esimerkki tilanteesta, jossa halulle edistää sisämarkkinoita ei aina löydy vastineeksi poliittista tahtoa tarvittavien toimenpiteiden hyväksymiseen.

Komissio on lisäksi ehdottanut sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen ajantasaistamista⁶⁰, jotta voitaisiin helpottaa rajatyöntekijöiden sosiaalisten oikeuksien suojelua ja tehostaa kansallisten viranomaisten suorittamaa valvontaa petoksia vastaan. Myös uusi Euroopan työviranomainen edistää jäsenvaltioiden välisen yhteistyön lisäämistä tällä alalla ja varmistaa osaltaan, että niillä on mahdollisuus saada oikeat tiedot työvoiman liikkuvuudesta.

Teollis- ja tekijänoikeusvaltaisten sektoreiden osuus Euroopan taloudesta on merkittävä (39 % unionin bruttokansantuotteesta ja 35 % kaikista työpaikoista unionissa). Tavaramerkkidirektiiviä⁶¹ tarkistettiin vuonna 2015, jolloin tätä hyvin onnistunutta EU:n

⁵⁵ COM(2018) 764.

⁵⁶ Mario Draghin 19. syyskuuta 2018 Berliinissä pitämä puhe talous- ja rahaliiton historiasta ja nykytilasta <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180919.en.html>.

⁵⁷ COM(2018) 219.

⁵⁸ Direktiivi (EU) 2018/958.

⁵⁹ COM(2016) 821.

⁶⁰ COM(2016) 815.

⁶¹ Direktiivi (EU) 2015/2436.

säännöstöä nykyaikaistettiin entisestään. Yhtenäisestä patenttijärjestelmästä saadaan täydet edut vasta, kun vielä käsiteltävänä oleva sopimus yhdistetystä patenttitoimioistuimesta tulee voimaan.

3.5 Verkkotoimialan jäljellä olevat haasteet

Kuluttajat ja yritykset eivät saa täyttä etua kilpailusta säännellyillä verkkotoimialoilla. Hyvin on edistytty esimerkiksi energian sisämarkkinoiden integroinnissa, minkä ansiosta energiakauppaa käydään yhä vapaammin yli rajojen. Sähkön tukkuhinnat ovat laskeneet merkittävästi (noin 40 % vuosien 2008 ja 2017 välillä), mikä ei kuitenkaan täysin näy kuluttajahinnoissa, jotka ovat laskeneet vastaavana aikana keskimäärin vain 13 prosenttia. Tämä johtuu osittain vakiintuneiden energiayhtiöiden markkinavoimasta ja osittain uusien kilpailijoiden esteistä tulla markkinoille, esimerkiksi säännellyistä hinnoista. ”Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille” -säästöpakettien osana esitetyn uutta markkinarakennetta koskevan ehdotuksen⁶² tavoitteena on edistää kilpailua luomalla eri sähköntuotantoteknologioiden välille tasapuoliset toimintaedellytykset ja antamalla kuluttajille mahdollisuuksia tulla aktiivisiksi toimijoiksi sähkömarkkinoilla. Paketin avulla voidaan myös yhdistää sähkö-, lämmitys- ja kuljetusmarkkinoita käyttämällä digitaalitekniikkaa, mikä lisää kilpailua ja edistää hiilestä irtautumista koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Liikenteen ja liikkumisen alalla on edelleen monia esteitä, ja uudet kilpailijat kohtaavat usein perusteettomia rajoituksia pyrkiessään kotimaisille rautatie- ja maantiepäpalvelujen markkinoille. Liikennemarkkinoiden hajautuneisuus ja aukot sosiaalilainsäädännössä koskevat pääasiassa maantiekuljetuksia. Samaan aikaan toisistaan eroavista kansallisista vaatimuksista johtuva riittämätön yhteentoimivuus estää rautateiden tavaraliikenteen ja kansainvälisten rautatiepalvelujen täysimääräistä kilpailua. Neljännen rautatiepaketin täytäntöönpano parantaa yhteentoimivuutta ja avaa kotimaisia rautateiden (matkustajaliikenteen) markkinoita. Kolmen vuosina 2017 ja 2018 esitetyn liikkuvuuspaketin puitteissa ehdotettujen säädösten hyväksyminen edistää merkittävästi yhtenäisen liikennealueen⁶³ luomista.

4G:n käyttöönotto on ollut Euroopassa hidasta erilaisten taajuuksien jakamista koskevien kansallisten sääntöjen ja lähestymistapojen vuoksi. Hiljattain hyväksyttiin 5G-toimintasuunnitelma⁶⁴ ja eurooppalainen sähköisen viestinnän säännöstö⁶⁵ sekä taajuushallintoa koskevat uudet säännöt. Niiden avulla varmistetaan, että uusien 5G-palvelujen kaistat ovat valmiina käyttöön viimeistään vuonna 2020 kaikkialla unionissa samoin teknisin edellytyksin. Näin tuetaan 5G-verkon käyttöönottoa ja tarjotaan kannustimia kehittää erittäin suuren kapasiteetin kiinteitä ja matkaviestinverkkoja, jotka ovat välttämättömiä datataloudelle, tekoälylle ja taloutemme ja yhteiskuntamme digitoinnille.

3.6 Kohti yhdentyneempiä pääomamarkkinoita ja täysimittaista pankkiunionia

Euroopan kuluttajat ja yritykset eivät vielä hyödy niistä paremmista mahdollisuuksista sekä tehokkuudesta ja turvallisuudesta, jotka täysin yhdentyneet pääomamarkkinat ja täysimittainen pankkiunioni tarjoaisivat. Euron käyttöönoton myötä unionin rahoitusmarkkinoiden yhdentyminen on entistäkin tärkeämpää. Monissa jäsenvaltioissa finanssikriisi vaikutti merkittävästi pankkien lainanantoon, minkä seurauksena yrityksille oli

⁶² COM(2016) 860.

⁶³ COM(2011) 144.

⁶⁴ COM(2016) 588.

⁶⁵ COM(2016) 590.

tarjolla vähemmän luottoja ja reaalityalouteen kohdistui vakavia häiriöitä. Rajat ylittävässä pankkien luotonannossa ja vaihtoehtoisissa rahoituslähteissä on Euroopassa edelleen kehittämisen varaa. Euroopassa on vain 26 ”yksisarvista” eli vähintään miljardin euron arvoista startup-yritystä. Yhdysvalloissa vastaava luku on 106 ja Kiinassa 59. Talouteen tehtävien yksityisten ja julkisten investointien lisäämiseksi on tärkeää tehostaa toimia unionin ja jäsenvaltioiden tasolla olemassa olevien esteiden tunnistamiseksi ja poistamiseksi, kuten komission tänään hyväksymässä tiedonannossa Euroopan investointiohjelmaa koskevasta tilannekatsauksesta ja sen seuraavista vaiheista⁶⁶ todetaan.

Unionin yritysten rahoituslähteiden monipuolistaminen on yksi pääomamarkkinaunionin painopisteistä. Komissio on tehnyt ehdotuksia uusien sijoittajien (esimerkiksi joukkorahoittajien) houkuttelemiseksi, pankkien lainanantokyvyn parantamiseksi säännöillä, jotka tekevät arvopaperistamisesta yksinkertaisempaa, avoimempaa ja standardisoidumpaa, ja rajat ylittävän sijoittamisen esteiden poistamiseksi. Kuluttajien ja sijoittajien suoja koskevien sääntöjen parantaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan luoda luottamusta ja vakautta, joita rajat ylittävän pankkitoiminnan laajentaminen edellyttää. Komission ehdotus yleiseurooppalaisesta yksilöllisestä eläketuotteesta⁶⁷ lisää kansalaisten mahdollisuuksia säästää eläkettään varten, myös rajat ylittävässä ympäristössä. Jäsenvaltioiden olisi turvattava eläketuotteen yleiseurooppalainen luonne kaikkien unionin kansalaisten eduksi ja varmistettava, että erilaiset verosäännöt ja monimutkaiset rakenteet eivät estä sen käyttöönottoa tulevaisuudessa. Tämä on ollut yksi pankkiunionin keskeisistä tavoitteista. Samalla on pyritty syventämään Euroopan pankkijärjestelmien integraatiota ja katkaisemaan pankkien ja valtioiden väliset yhteydet. Vuoden 2012 jälkeen on otettu käyttöön kaksi pankkiunionin pilaria: yhteinen valvontamekanismi ja pankkien yhteinen kriisinratkaisumekanismi, jolla on oma pankkien rahoittama yhteinen kriisinratkaisurahasto. Parhailaan ollaan ottamassa käyttöön Euroopan vakausmekanismista myönnettävää yhteistä varautumisjärjestelyä, joka tukee yhteistä kriisinratkaisurahastoa. Lisäksi komissio on tehnyt ehdotuksen eurooppalaisesta talletussuojajärjestelmästä⁶⁸, jonka avulla tallettajille voidaan tarjota samantasoinen suoja kaikkialla euroalueella. Pankkiunioni ja pääomamarkkinaunioni on nyt toteutettava kiireellisesti.

⁶⁶ COM(2018) 771.

⁶⁷ COM(2017) 343.

⁶⁸ COM(2015) 586.

Lähde: European Commission

3.7 Hallinnollisen rasituksen vähentäminen ja verosäännösten noudattamisen helpottaminen

Hallinnolliset ja sääntelyyn liittyvät esteet rajoittavat edelleen pienten yritysten halukkuutta laajentaa toimintaansa ulkomaille. Hiljattain tehty selvitys⁶⁹ osoittaa, että yritykset ovat rajat ylittävissä tilanteissa enemmän huolissaan hallinnon monimutkaisuudesta (83 %) kuin kielimuurista (45 %). Erilaisten kansallisten vaatimusten ja menettelyjen noudattamisesta aiheutuvat kustannukset voivat olla liian suuria kansalaisten, pk-yritysten ja startup-yritysten kannalta.

Käytännön tukea on unionin tasolla tarjolla enenevässä määrin. Sitä antavat muun muassa Sinun Eurooppasi -yritysportaali ja Yritys-Eurooppa-verkosto. Hiljattain hyväksytty asetus yhteisen digitaalisen palveluäylyn perustamisesta parantaa kansalaisten ja yritysten mahdollisuuksia saada tietoa oikeuksistaan sisämarkkinoilla. Sähköistä tunnistamista ja luottamuspalveluita koskevat yhteiset säännöt tarjoavat kansalaisille ja yrityksille turvallisia ja avoimia välineitä digitaaliseen vuorovaikutukseen julkishallintojen ja yksityisen sektorin kanssa. Yhtiöoikeuspaketin⁷⁰ yhteydessä komissio ehdotti myös uusia sääntöjä selkeiden ja yhdenmukaisten yhteisten menettelyjen vahvistamiseksi sille, kuinka yritys voi siirtyä jäsenvaltiosta toiseen tai sulautua tai jakautua yli rajojen, sekä vahvoja suojatoimia väärinkäytöksiä vastaan. Yritykset voivat myös rekisteröityä, perustaa uusia sivuliikkeitä tai toimittaa asiakirjoja kaupparekisteriin sähköisesti.

Digitalisaatiolla voidaan vähentää hallinnollista rasitusta merkittävästi ja parantaa yritysten investointiedellytyksiä esimerkiksi sähköisten julkisten hankintojen alalla. Vuonna 2016 toteutetun kyselyn mukaan 82 prosenttia julkisista palveluista oli Euroopassa saatavilla verkossa. Heikoiten ja parhaiten suoriutuvien maiden välinen kuilu on kuroutumassa umpeen.

⁶⁹ Eurochambresin kesällä 2015 tekemä kysely, johon osallistui 592 yrittäjää Euroopan unionista.

⁷⁰ COM(2018) 239, COM(2018) 241.

Ensisijaisena tavoitteena on edistyä vuonna 2016 hyväksytyin sähköisen hallinnon toimintaohjelman⁷¹ täytäntöönpanossa. Siihen sisältyy aloitteita, joilla helpotetaan tietojenvaihtoa sekä tarvittavien tietoteknisten välineiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Näitä ovat muun muassa kaupparekistereiden yhteenliittämisjärjestelmä (BRIS), rajat ylittävät sähköiset terveydenhuoltopalvelut ja digitaalipalvelujen infrastruktuuri.

Digitaaliteknologialla voidaan myös yksinkertaistaa säännösten noudattamista ja vähentää kustannuksia verotusallalla. Alv-velvoitteiden noudattamisen on havaittu olevan yksi rajat ylittävän toiminnan suurimmista esteistä. Arvonlisäveron erityisjärjestelmää (keskitetty alv-minipalvelupiste) koskeva aloite on tuottanut yrityksille jo yli 500 miljoonan euron säästöt. Tämän pohjalta lainsäätäjät sopivat joulukuussa 2017 useista toimenpiteistä, joilla otetaan käyttöön yksinkertaisemmat ja tehokkaammat säännöt verkossa tavaroita myyville yrityksille. Komission ehdotus pk-yritysten arvonlisäveroon liittyvän hallinnollisen rasituksen keventämiseksi⁷² voisi auttaa lisäämään rajat ylittävää kauppaa noin 13 prosentilla. Yhteistä yhdistettyä yhteisöveropohjaa (CCCTB) koskevan ehdotuksen⁷³ hyväksyminen vähentäisi toiseen jäsenvaltioon perustettavan uuden tytäryhtiön vuosittaisia verotuksen noudattamisesta aiheutuvia lisäkustannuksia noin 65 prosentilla. Tämä lisäisi yksinään investointeja jopa 3,4 prosentilla ja kasvattaisi unionin bruttokansantuotetta jopa 1,2 prosentilla. Paljon on vielä kuitenkin tehtävää. Tällä hetkellä sisämarkkinoilla on veroasioissa vielä paljon kehittämisen varaa. Jäsenvaltioiden on toteutettava määrätietoisia toimia niiden keskeisten käsiteltävänä olevien ehdotusten hyväksymiseksi, jotka koskevat EU:n tulevaa kilpailukykyä. Koska jäsenvaltioiden on vaikea päästä neuvostossa yksimielisyyteen tärkeistä verotusta koskevista ehdotuksista, komissio antaa piakkoin tiedonannon, jossa tarkastellaan mahdollisuutta ottaa tietyissä verokysymyksissä käyttöön määräenemmistö päätös. Näitä kysymyksiä on pohdittava vielä lisää ennen Euroopan tulevaisuudesta Sibiusa 9. toukokuuta 2019 käytäviä keskusteluja.

3.8 Mahdollistavat toimenpiteet

Säännöt eivät yksinään riitä varmistamaan sisämarkkinoiden toimivuutta, ja mahdollisuus myydä tuotteita ja tarjota palveluita kaikkialla unionissa riippuu esimerkiksi siitä, onko käytettävissä liikenne-, energia- ja televiestintäinfrastruktuuria ja -verkostoja. Unioni on investoinut kyseisille aloille ja edistänyt julkisia ja yksityisiä investointeja. Verkkojen Eurooppa -välineen odotetaan yhdessä Euroopan strategisten investointien rahaston ja Horisontti 2020 -ohjelman kanssa rahoittavan vuosina 2014–2020 yli 2 000:a liikenne-, energia- ja televiestintäalan hanketta, joilla tuetaan tehokkaita, kestäviä ja toisiinsa kytkeytyviä verkkoja.

Komissio on ehdottanut kaudelle 2021–2027 yksinkertaisempaa, virtaviivaisempaa ja joustavampaa talousarviota, joka mahdollistaa tehokkaamman tuen kaikilla näillä sisämarkkinoiden kehittämisen kannalta olennaisilla aloilla. Siihen sisältyy erityisesti ehdotettu uusi Verkkojen Eurooppa -väline, avaruusohjelmat ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelma sekä rakenne- ja investointirahastot. Näillä ohjelmilla edistetään erilaisia aloitteita. Ne koskevat muun muassa sellaisten 5G-tekniologiaan perustuvien valtionrajat ylittävien väylien käyttöönottoa, jotka liittyvät verkkoyhteyksillä tuettuun ja automatisoituun ajamiseen, sekä satelliittiseurantaa ja -navigointia, suurteholaskentaa, tekoälyä tai kyberturvallisuutta. Samaan aikaan Euroopan horisontti -ohjelmasta tuetaan edelleen näitä teknologioita koskevaa tulevaa tutkimusta. Jotta sisämarkkinat tuottaisivat konkreettisia

⁷¹ COM(2016) 179.

⁷² COM(2018) 21.

⁷³ COM(2016) 685, COM(2016) 683.

tuloksia, myös unionin on tuettava kansallisia hallintoelimiä taloudellisesti. Tämä koskee erityisesti hallinnollista yhteistyötä, täytäntöönpanotoimia, kansalaisten ja yritysten tiedonsaantia sekä valmiuksien kehittämistä. Myös yritykset, jotka haluavat päästä sisämarkkinoille laajentaakseen toimintaansa, tarvitsevat tukea. Tämä tuki on huomioitu tulevissa ohjelmissa, kuten sisämarkkinaohjelmassa, InvestEU-ohjelmassa ja vero- ja tulliyhteistyössä. Nopea sopiminen vuosien 2021–2027 talousarviota koskevista komission ehdotuksista mahdollistaa tämän tuen saamisen käyttöön hyvissä ajoin.

Koulutus ja elinikäinen oppiminen, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan, edistävät sellaisten taitojen hankkimista, jotka voivat tukea työvoiman liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Vastaavasti työvoiman liikkuvuus voi edistää uusien pätevyyksien ja taitojen hankkimista. Unioni voi auttaa jäsenvaltioita parantamaan tuloksiaan esimerkiksi Euroopan uuden osaamisohjelman, digitaalitaitoja ja työpaikkoja edistävän koalition, eurooppalaisen koulutusalueen⁷⁴ ja eurooppalaisen tutkimusalueen avulla. Kielet muodostavat usein käytännön esteen työvoiman liikkuvuudelle, yrityksen perustamiselle toiseen jäsenvaltioon tai rajat ylittävälle liiketoiminnalle. Esimerkiksi julkisten hankintojen alalla 23 prosenttia kyselyyn vastanneista yrityksistä katsoi kielen olevan ”erittäin olennainen este” rajat ylittävien tarjousten tekemiselle. Ongelmaa voidaan yrittää ratkaista muun muassa koulutuksella, Erasmus-vaihoilla ja jossain määrin konekääntämisen avulla. Edellä mainitussa yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta annetussa asetuksessa säädetään, että tietoa on oltava kansalaisten ja yritysten saatavilla ainakin yhdellä muulla kielellä. Lisäksi kahdenväliset aloitteet, kuten Euroopan kuluttajakeskukset, ovat osoittautuneet tehokkaiksi kielirajat ylittävän luottamuksen rakentamisessa.

Päätelmät

Sisämarkkinat perustettiin 25 vuotta sitten, mutta niillä on edelleen huomattavasti hyödyntämätöntä potentiaalia. Ne ovat Euroopan paras voimavara kasvun ja innovaation synnyttämiseen, investointien houkuttelemiseen ja eurooppalaisten yritysten kilpailukyvyn tukemiseen globaaleilla markkinoilla. Hyödyt ovat selkeät myös kansalaisille. Sisämarkkinoiden ansiosta eurooppalaiset voivat opiskella, matkustaa, asua ja työskennellä haluamassaan paikassa. Heillä on enemmän valinnanvaraa, hinnat ovat halvempia ja ympäristönsuojelu, sosiaalinen suojelu ja kuluttajansuoja ovat korkealla tasolla. Hitaan kasvun ja lisääntyvän kansainvälisen kilpailun vuoksi sisämarkkinaohjelmalla on edelleen keskeinen rooli unionin talouden kestävyuden, innovatiivisuuden, tuottavuuden, oikeudenmukaisuuden ja osallistavuuden lisäämisessä.

Euroopan unionin on osoitettava johtajuutta sekä poliittista rohkeutta viedä sisämarkkinat uudelle tasolle. Tarvitaan merkittävää poliittista sitoutumista, jotta voidaan syventää integraatiota niillä sisämarkkinoiden aloilla, kuten palveluissa ja verotuksessa, joilla hyödyntämätöntä potentiaalia on huomattavasti. Näin voidaan myös edistää oikeudenmukaisuutta ja osallistavuutta. Kunnianhimoinen ohjelma tarvitaan myös sen varmistamiseksi, että uusiin haasteisiin voidaan mukautua jatkuvasti ja nopeasti. Tämä edellyttää sisämarkkinoiden syvempää yhdentymistä, jotta voidaan välttää vanhojen esteiden paluu perinteisille markkinoille ja uusien syntyminen tulevaisuuden kannalta strategisille aloille, joita ovat muun muassa digitaaliala, tekoäly, kiertotalous ja vähähiilinen talous. Nyt jos koskaan on tärkeää, että sanat ja teot vastaavat toisiaan ja että korkeimmalla tasolla

⁷⁴ Unionin lippulaivahankkeen tarkoituksena on varmistaa, että rajat eivät haittaa oppimista, opiskelua ja tutkimuksen tekemistä.

käydään avointa vuoropuhelua, jonka myötä johtajat sitoutuvat uudestaan sisämarkkinoihin ja niiden kaikkiin ulottuvuuksiin.

Maailmassa, jossa monenvälisyyteen kohdistuu haasteita, sisämarkkinat ovat tänään vieläkin tärkeämmät kuin 25 vuotta sitten. Ne eivät ole päämäärä sinänsä, vaan väline edistää kansalaisten hyvinvointia ja unionin talouden kilpailukykyä. Ne ovat olennainen perusta vakaalle ja kestäväälle yhteiselle rahalle ja tukevat unionin asemaa ja vaikutusvaltaa maailmassa. Tästä syystä komissio seuraa ja analysoi sisämarkkinoita aiempaa tehokkaammin tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja tiedottaa kehityksestä Eurooppa-neuvostolle. Lisäksi komissio

- kehottaa Eurooppa-neuvostoa varmistamaan, että neuvosto työskentelee Euroopan parlamentin kanssa nopeasti, jotta maaliskuun 2019 loppuun mennessä hyväksyttäisiin liitteessä I luetellut sisämarkkinastrategiaa, digitaalisia sisämarkkinoita ja pankkiunionia ja pääomamarkkinaunionia koskevat aloitteet sekä muut tässä tiedonannossa mainitut aloitteet, jotka koskevat esimerkiksi sosiaalista ulottuvuutta, kuluttajansuojaa, energiaa ja liikennettä;
- kehottaa Eurooppa-neuvostoa varmistamaan, että kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason hallinnot tehostavat komission tuella toimiaan kaiken sisämarkkinalainsäädännön saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen soveltamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi, kuitenkin ylisääntelyä välttäen;
- kehottaa Eurooppa-neuvostoa uudistamaan, erityisesti Euroopan parlamentin vaalien yhteydessä, kansalaisille ja yrityksille antamansa sitoumuksen edistää jatkuvaa poliittista ja julkista tukea sisämarkkinoille;
- toivoo Eurooppa-neuvoston käyvän tämän tiedonannon pohjalta perusteellisia keskusteluja johtajien tasolla sisämarkkinoiden kaikista ulottuvuuksista, jotta voitaisiin määritellä toiminnan yhteiset painopisteet sekä asianmukaiset mekanismit, joilla sisämarkkinoita koskeva uusi poliittinen sitoutuminen muutetaan konkreettisiksi toimiksi kaikilla hallintotasoilla.